

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Методичні вказівки з організації індивідуальної роботи здобувачів
з навчальної дисципліни «Історія та культура України» циклу загальної
обов'язкової підготовки за освітньо-професійною програмою «Цивільний
захист» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (протокол №1 від «1» липня 2024 р.).

Федоренко Я.А.

Історія та культура України: методичні вказівки з організації індивідуальної роботи здобувачів з навчальної дисципліни «Історія та культура України» циклу загальної обов'язкової підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія» в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» / Я. А. Федоренко – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. – 19 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для індивідуальної роботи з дисципліни «Історія та культура України», – загальні положення щодо організації індивідуальної роботи, основні форми індивідуальної роботи, програма навчальної дисципліни, питання, що виносяться на індивідуальну роботу.

.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ	4
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ФОРМИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	6
РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
РОЗДІЛ 4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	16
РОЗДІЛ 5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	17

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Уведення кредитно-трансферної системи організації навчального процесу приводить до скорочення аудиторного навантаження здобувачів і зростання обсягу самостійної роботи, неодмінною умовою якої є виконання індивідуальних завдань.

Індивідуальне завдання – це форма організації навчального процесу, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі вищої освіти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Індивідуальні завдання здобувач вищої освіти виконує самостійно під керівництвом науково-педагогічних працівників. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним здобувачем за власним вибором.

У тих випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання можуть залучатися кілька здобувачів вищої освіти.

Індивідуальне науково завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального характеру, яке використовується в процесі поглибленого вивчення програмного матеріалу навчального курсу на основі здобутих знань, умінь і навичок у процесі аудиторних занять. Воно може охоплювати декілька тем або зміст навчального курсу в цілому. Індивідуальне завдання спрямоване на самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення, практичне застосування знань здобувачів з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Усі світові стандарти в основу навчання ставлять самостійну, творчу роботу того, хто навчається. На цьому принципі ґрунтуються і новітні, винятково інформаційні, технології навчання. У структуру навчального навантаження студента за системою ECTS індивідуальна робота також розглядається як один із основних компонентів самостійної навчальної діяльності і повинна займати значну частину його навчального навантаження.

Індивідуальна робота пов'язана з урахуванням індивідуальних відмінностей здобувачів, таких як характер протікання процесів мислення, рівень знань і умінь, працездатність, рівень пізнавальної і практичної самостійності, вольового розвитку тощо.

Індивідуальна робота передбачає створення умов для розкриття індивідуальних творчих здібностей здобувачів.

Індивідуальна робота здобувача є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

В основі індивідуальної роботи лежить принцип індивідуалізації. Індивідуалізацію діяльності студента можна розглядати у двох аспектах:

1) як процес (суб'єктивно особистісна зорієнтована діяльність, яка

пов'язана з психологічними потребами і мотивами особистості);

2) як форма (це способи індивідуально-особистісних варіантів досягнення цілей навчання).

Отже, зважаючи на важливість використання самостійної індивідуальної роботи у практиці підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, важливо визначити місце індивідуальної роботи як категорії педагогіки в системі організації навчального процесу:

- індивідуальна робота – це діяльність здобувачів вищої освіти, що протікає без безпосереднього керівництва викладача, хоча спрямовується й організовується ним;

- індивідуальна робота – це специфічний спосіб організації і керування індивідуальною діяльністю студентів у навчальному процесі, яка повинна охоплюватиме метод навчального чи наукового пізнання;

- індивідуальна робота – це конкретний вияв розуму;

- індивідуальна робота – це специфічний вид навчально-пізнавальної діяльності чи сполучення декількох видів;

- індивідуальна робота – це різноманітні види пізнавальної діяльності здобувачів, що здійснюються ними на аудиторних заняттях та у позанавчальний час.

Отже, індивідуальна самостійна робота є необхідною складовою професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах закладів вищої освіти.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ФОРМИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Серед різновидів індивідуальної роботи існують творчі й навчально-дослідні завдання:

- підготовка реферативних матеріалів з елементами наукового дослідження їхній захист;
- написання есе;
- написання тез-доповідей та презентація їх на конференціях;
- підготовка доповіді;
- розробка презентаційних матеріалів та репрезентація їх на семінарському занятті
- написання конспектів навчальних занять;
- написання термінологічного словника.

Підготовка реферативних матеріалів з елементами наукового дослідження їхній захист

Реферат – письмова робота обсягом 10–18 друкованих сторінок, яку здобувач виконує впродовж терміну від одного тижня до місяця. Реферат – це короткий, точний виклад сутності питання, теми на основі одного або кількох посібників, монографій чи інших першоджерел. Реферат містить основні фактичні дані і висновки з розглянутого питання. Крім стислого викладу вивченої літератури, він вимагає від здобувача аргументованого власного погляду з цього питання. Тему реферату може запропонувати викладач або сам здобувач, але за узгодженням з викладачем.

Реферат має містити аргументи, міркування, порівняння. Матеріал подається не стільки в розвитку, скільки у формі констатації або опису. Зміст літературних джерел викладається об'єктивно. Якщо в первинному документі головна думка сформульована недостатньо чітко, у рефераті вона повинна бути конкретизована і виділена. Функції реферату: інформативна (ознайомлювальна); пошукова; довідкова; сигнальна; індикативна; комунікативна.

Структура реферату. Титульна сторінка заповнюється за єдиною формою. За нею на окремій сторінці друкується зміст, в якому зазначені назви всіх розділів (пунктів плану) реферату і номери сторінок, що вказують початок цих розділів. Після змісту йде вступ, обсягом 1–2 сторінки. Основна частина реферату складається з розділів і містить осмислений і логічний виклад основних положень і ідей, презентованих у літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. Якщо цитується або використовується неординарна думка, ідея, висновок, наводяться фактичний матеріал, таблиці, схеми, ілюстрації, обов'язкове посилання на автора цього матеріалу.

Висновок містить підсумки основної частини, де зазначається, як виконані завдання і досягнуті цілі, сформульовані у вступі.

У списку літератури вказується реально використана для реферату література. Список складається відповідно до правил бібліографічного опису.

Етапи роботи над рефератом можна умовно поділити на три. Перший починається з пошуку джерел. На цьому етапі необхідно згадати, як працювати з енциклопедіями й енциклопедичними словниками, із систематичними й алфавітними каталогами бібліотек, як оформляти список літератури.

Залежно від результатів ознайомлювального читання вибирається подальший спосіб роботи з джерелом. Якщо для розв'язання поставлених питань потрібне вивчення деяких фрагментів тексту, використовується метод вибіркового читання. Обрані фрагменти або весь текст (якщо він цілком стосується теми) вимагають вдумливого, неквапливого читання з проробленням матеріалу. Таке читання припускає виділення: 1) головного в тексті; 2) основних аргументів; 3) висновків. Особливу увагу варто звернути на аргументацію.

Необхідно також проаналізувати, які з тверджень автора носять проблематичний, гіпотетичний характері визначити нерозв'язані питання. Підготовчий етап роботи завершується підготовкою конспектів, що фіксують основні тези й аргументи. Написання реферату передбачає розкриття теми.

Всі тексти поділяються на тексти-констатації і тексти-міркування. Текст-констатація містить результати ознайомлення з предметом і фіксує сталі і безсумнівні судження. У текстах-міркуваннях одні думки впливають з інших, деякі ставляться під сумнів, дається оцінка, висувуються різні припущення.

Виклад матеріалу в тексті підкоряється визначеному плану – розумовій схемі, що дозволяє контролювати порядок розташування частин тексту.

Висновок містить короткий і стислий виклад отриманих результатів, що є відповіддю на головне питання реферату.

Написання есе

Есе – це жанр літературної прози невеликих обсягів та вільної композиції. Твір есе – це передача індивідуального враження чи думки автора відносно певної теми.

Зазвичай есе складається з трьох основних частин: **Вступ**. Це може бути питання або теза, яка буде розкриватися далі у тексті. Вступ має чітко визначити проблематику нарису. **Аргументи**. Однією з найважливіших рекомендацій стосовно того, як правильно писати есе, вважається вживання достовірних аргументів. Вони мають підтверджувати або спростовувати тезу, демонструвати вашу позицію з окремого питання. Пам'ятайте, що аргументів має бути не менше 3х. Інакше вам не вдасться переконати читача. **Висновок**. Може бути банальним на зразок: «Отже, у

тексті ми змогли довести що...». А може продемонструвати вашу креативність (риторичні питання чи заклики до дій).

Написання тез доповідей та репрезентація їх на наукових конференціях

Написання тез доповіді є процесом збору в єдине ціле взаємопов'язаних і логічно вибудованих основних положень усієї наукової роботи (курсової, дипломної, наукової статті), де мають бути наведені основні докази та обґрунтування. Тези доповіді – це її основні положення, коротко сформульовані з метою лаконічно (на 1–2 сторінках) передати зміст тексту, розповісти про цілі, завдання, методи, результати описуваного дослідження та зроблені автором висновки.

Алгоритм тези можна подати так: теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспектива.

Основні положення тез доповіді зазвичай репрезентуються на міжвузівських, всеукраїнських чи міжнародних студентських конференціях.

Підготовка доповіді

Підготовка доповіді розширює пізнавальні інтереси, привчає практично мислити. До підготовки доповіді можуть залучатися кілька здобувачів, між якими розподіляються окремі питання.

Перший крок у підготовці доповіді – окреслити мету та завдання виступу, визначити коло питань за запропонованою темою. Другий крок – добір допоміжної інформації. Висвітлені питання треба обґрунтувати новими дослідженнями та науковими публікаціями. Отриману інформацію слід організувати в певні категорії, надати їй чіткості, визначити та сформулювати основні положення проблеми. У доповіді треба дотримуватися таких вимог:

- теоретична обґрунтованість;
- опора на фактичний матеріал;
- наведення переконливих прикладів, власне бачення проблеми.

Розробка презентаційних матеріалів та репрезентація їх на семінарському занятті

Створення презентацій матеріалів – клопітка і складна та відповідальна робота, яка вимагає високої кваліфікації, творчого підходу і досвіду. Підготовку презентації слід розділити на такі етапи:

1. Складання плану.
2. Розроблення проекту (сценарію).
3. Пошук, збирання і підготовка матеріалів.
4. Створення презентації.
5. Апробація презентації та внесення корективів.

При підготовці сценарію презентації навчальних матеріалів доцільно дотримуватися такої послідовності:

Вступ: актуальність питання в контексті вивчення дисципліни та

майбутньої професійної діяльності; наявні підходи до вирішення питання або його історична ретроспектива, їх порівняльний та критичний аналіз.

Основна частина: детальне і послідовне представлення загальноприйнятого вирішення досліджуваного завдання.

Висновки: підсумки, перелік інформаційних джерел.

Презентація є послідовністю слайдів (кадрів або сцен). Тут доцільно дотримуватися правила: кожному фрагменту матеріалу – окремий слайд. Зазвичай фрагмент – це думка або факт, на яку робиться акцент. У текстовому документі фрагмент відповідає одному або кільком абзацам. Але, мабуть, найбільшою помилкою буде помістити на слайди окремі абзаци з конспекту. Конспект є лише основою презентації, а не її змістом. Слайди повинні містити максимум ілюстративного матеріалу і приклади, за обсягом вони повинні перевершувати обсяг подібних матеріалів у конспекті. Пояснювальний текст і коментарі повинні бути озвучені доповідачем. Але весь цей текст теж необхідно записати як коментар до слайда.

Приступати до безпосередньої роботи з програмою PowerPoint доцільно лише тоді, коли все вже продумано, коли мета, завдання та сценарій презентації точно сформульовані і можна приступити до їх реалізації. PowerPoint служить лише інструментом реалізації і не може визначити за автора ні змісту, ні структури презентації.

Після розробки презентації здобувач вищої освіти повинен репрезентувати її на семінарському занятті

Конспект лекцій

Роль конспекту лекцій суто навчальна: він дає змогу зафіксувати основні поняття і положення, а отже відтворити їх, наприклад, при написанні реферату або підготовці до іспиту. Конспект треба складати як огляд, що містить основні положення лекції без подробиць і другорядних деталей. Конспект носить індивідуалізований характер: він розрахований на самого автора і тому може виявитися малозрозумілим для інших.

Для того, щоб здійснювати цей вид роботи, у кожному конкретному випадку необхідно грамотно вирішити наступні завдання:

- ✓ Зорієнтуватися в загальній композиції лекції (уміти визначити основні положення).
- ✓ Побачити логіку значеннєву канву повідомлення, зрозуміти систему викладу інформації в цілому, а також розвитку кожної окремої думки.
- ✓ Виявити «ключові» думки, тобто основні значеннєві віхи, на які «нанизаний» зміст.
- ✓ Визначити інформацію, що деталізує основні положення.
- ✓ Лаконічно сформулювати основну інформацію, не переносити її у конспект цілком і дослівно.

Будь-який навчальний текст містить основну і допоміжну інформацію. Основна інформація має найбільш істотне значення для розкриття змісту теми або питання. До неї належать: визначення наукових

понять, формулювання законів, теоретичних принципів тощо. Призначення допоміжної інформації – допомогти здобувачеві краще засвоїти матеріал.

Зміст конспектування – переробка основної інформації з метою її узагальнення і скорочення. Узагальнити – означає представити її у більш загальній, схематичній формі: визначень, висновків, окремих заголовків, викладу основних результатів тощо. Основна інформація на лекції записується як можна повніше і становить опорний конспект. Допоміжна, як правило, опускається за винятком, якщо здобувачу неповністю зрозумілі основні положення.

Основними вимогами до конспекту є наочність записів і таке їх розташування, що давало б можливість усвідомити логічні зв'язки й ієрархію понять. Обсяг рукописного конспекту має становити одну четверту лекційних матеріалів, повно відображати їх зміст. Конспект містить: лекційну тему, план лекції, бібліографічні джерела, власне конспект матеріалу. Бажано виокремлення основних положень і визначень.

При написанні конспекту сторінки зошита поділяють навпіл вертикальною рисою. В лівій частині сторінки пишуть конспект лекції, а в правій – письмово фіксується інформація з додаткових джерел у вигляді стислого викладення основного змісту якого-небудь тексту. Результат конспектування – запис, що дає змогу негайно або через деякий термін з потрібною повнотою відновити отриману інформацію.

Додаткова інформація може бути надана у вигляді тез – коротко сформульованих основних думок, положення досліджуваного матеріалу. Тези лаконічно виражають суть прочитаного, дають можливість розкрити зміст. Під час формулювання тез корисно виписати сторінки тексту, що найбільш чітко відображають основну думку автора.

Рационально використовувати різні способи конспектування для запису того самого матеріалу. Такий спосіб отримав назву «комбінованого конспекту». При цьому використовуються кілька або всі способи. Саме «комбінований конспект» є ознакою високого рівня підготовки здобувача.

Форма звітності – рукописний конспект лекційних матеріалів.

Термінологічний словник

Словник визначень спрямований на розширення знань лекційного матеріалу та формування навичок тлумачення понять предметної галузі. Завдання роботи: написання визначень основних термінів, використаних у лекційних матеріалах. Форма звітності: список визначень термінів. Терміни потрібно брати з словників і енциклопедій, або скористатися готовим глосарієм, запропонованим викладачем.

Словник визначень подавати у рукописному вигляді.

РОЗДІЛ 3

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни: сприяння оволодінню здобувачами вищої освіти методики історичного дослідження, зокрема ретроспективним, порівняльним, діалектичним методами, формувати уміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, давати оцінку найважливішим подіям і явищам української історії та культури, порівнювати історичні події, орієнтуватись у науковій періодизації, знаходити, критично аналізувати потрібну інформацію з минулої і сучасної історії та культури України; оволодіння методикою самостійної роботи при підготовці до занять та підсумкового контролю знань, вміння застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів і у професійній діяльності.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- з базових історичних та культурологічних понять;
- історичних подій та основні етапи розвитку української самобутньої культури;
- особливостей формування української нації та її місце у загальноєвропейських процесах;
- суспільно-економічні, політичні, культурні особливості історичного розвитку українського народу;
- основні етапи становлення державності, особливості боротьби за національно-державне відродження;
- базові принципи побудови суверенної демократичної держави;
- про діяльність видатних вітчизняних історичних осіб, учасників визвольного руху, діячів науки та культури;
- основних подій сучасної історії України, особливості воєнного періоду в Україні;

уміння/навички:

- аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.
- володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.
- аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту;
- аналізувати історичні процеси, події, факти, робити узагальнення та висновки;
- прослідковувати причинно-наслідкові зв'язки в історичних подіях;
- формувати сучасну історико-політичну культуру, власну громадянську позицію;
- застосовувати набуті знання з історії та культури України для вирішення

професійних завдань;

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

комунікацію:

- аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусіях на суспільно-історичні та культурологічні теми;

- обґрунтовувати свою громадянську позицію, толерантно відстоювати свої погляди;

- навички міжособистісної взаємодії.

- здатність працювати як в команді, так і автономно;

відповідальність та автономію: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	<i>Загальна обов'язкова</i>	<i>Загальна обов'язкова</i>
Рік підготовки	1-й	1-й
Семестр	1-й	1-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість модулів	2	2
- загальна кількість годин	90 год.	90 год.
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20 год.	6 год.
- семінарські заняття (годин)	24 год	2 год
- самостійна робота (годин)	46 год.	82 год.
- підсумковий контроль	Екзамен	Екзамен

3. Теми навчальної дисципліни:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Стародавня, середньовічна та нова історія та культура України

Тема 1. Вступ. Предмет, зміст та завдання навчальної дисципліни «Історія та культура України». Стародавня історія та культура України.

Тема 2. Східні слов'яни. Передумови утворення та розвиток Київської Держави. Політична роздробленість Київської держави. Галицько-Волинська держава.

Тема 3. Українські землі у складі Литви та Польщі.

Тема 4. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – перша половина XVII ст.). Становлення козацтва. Національно-визвольна війна. Українські землі у роки Руїни.

Тема 5. Правобережні та Лівобережні українські землі у XVIII столітті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Україна в Новітній час

Тема 6. Українські землі у складі Росії та Австро-Угорщини у XIX – на початку XX ст.

Тема 7. Українські землі у першій світовій війні. Українська революція.

Тема 8. Україна в 20-30-х роках XX століття.

Тема 9. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Тема 10. Україна в другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX століття.

Тема 11. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР. Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985-1991 рр.)

Тема 12. Україна в умовах незалежності (1991-2024 рр.).

Модульна контрольна робота

Екзамен

5. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести, командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, участь у конференціях з репрезентацією власного наукового дослідження у формі тез-доповідей.

6. Критерії оцінювання: форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

7. Форми поточного контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, тестових завдань, виконання індивідуальних завдань, написання науково-дослідних робіт.

Підсумковий контроль проводиться у формі написання модульних контрольних робіт, складання екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Очна форма навчання

Розподіл балів									
Змістовий модуль 1									
T. 1	T.2	T.3	T.4	Модульна контрольна робота №1		Індивідуальні завдання			
до 4	до 4	до 4	до 4	до 15		до 5			
T.6	T.7	T.8	T.10	T.11	T.12	Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота №2	Екзамен	Всього
до 4	до 4	до 4	до 4	до 4	до 4	до 5	до 15	20	

Форми поточного та підсумкового контролю. Форми поточного та підсумкового контролю, які застосовуються під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України»:

Поточний контроль.

Поводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях. Поточний контроль може проводитися наступними способами:

– усне опитування – застосовується під час проведення навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;

– письмовий експрес-контроль (летючка) – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів):

4 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі, висловлює свої думки, приклади не наводить;

2 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

1 бал – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки;

0 балів – здобувач не намагається знайти відповіді на питання.

Індивідуальні завдання.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється на семінарських заняттях за шкалою від 0 до 5 балів. Оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність відповіді, самостійність мислення, впевненість в вірності своїх суджень, вміння відстоювати власну позицію, аргументувати, виділяти головне, вміння робити висновки, розкривати перспективу розвитку ідеї або проблеми, креативність мислення; допустимий відсоток запозичень, уміння публічно чи письмово представити досліджуваний матеріал.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох теоретичних запитань та тестового завдання. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом навчального матеріалу, передбаченого програмою. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів):

15 балів – вірно дана відповідь на всі запитання, роблено відповідні висновки, без помилок виконано тестові завдання;

12-14 балів – дана вірна відповідь на 2 запитання, але недостатньо обґрунтовано, допущено декілька помилок у тестових завданнях;

8-10 балів – дана вірна відповідь на одне запитання, зроблено помилки (2-3) у тестових;

1-5 бали стисла відповідь дана на одне запитання, у тестових допущено 4-5 помилок;

0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться в усній формі екзамену.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку (оцінюється від 0 до 20 балів):

15-20 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань;

10-14 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичних питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

7-9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

4-6 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання.

1-3 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання.

РОЗДІЛ 4

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Розселення слов'ян. Дискусії навколо питання про походження слов'ян.
2. Ранні форми культури на українських землях.
3. Міфологія східних слов'ян.
4. Критика «норманської теорії» походження Київської Русі.
5. Кревська унія 1385 року та її вплив на політичну ситуацію в Україні.
7. Посилення релігійно-національного гніту. Брестська унія 1596 року й боротьба проти неї.
8. Розвиток літописання в Україні XII – XVIII століттях.
9. Формування української державності в ході Визвольної війни середини XVII ст. (економіка, соціальні відносини, адміністративна влада, воєнна організація).
10. Острозька та Києво-Могилянська колегії. Їх роль у відродженні української культури.
11. Діяльність філософа і письменника Г. Сковороди.
12. Антикріпосницька боротьба в Україні на початку XIX ст. Устим Кармелюк.
13. Провідні школи живопису в Україні в XVIII ст.
14. Земська реформа в Україні. Роль земств у протипожежній діяльності.
15. Розвиток капіталістичної промисловості в Україні у другій половині XIX ст.
16. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта» в Україні.
17. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Австро-Угорщини.
18. Національне відродження в Галичині на початку XIX ст. «Руська трійця».
19. Громадські наукові організації в Україні. Діяльність наукового товариства імені Т.Г. Шевченка.
20. Брестський мир і Україна. Аналіз діяльності Центральної Ради.
21. Боротьба проти іноземної воєнної інтервенції в Україні (1918 р.).
22. Наукова й політична діяльність М.С. Грушевського.
23. Проголошення незалежної Карпатської України. Окупація Закарпаття Угорщиною в 1939 році.
24. Рух Опору в Україні в роки Другої світової війни. Його особливості.
25. Корсунь-Шевченківська битва. Визволення Правобережної України.

26. Львівсько-Сандомирська та Ужгородська наступальні операції. Визволення території України.
27. Опозиційний правозахисний рух в Україні
28. Серпневий «путч» 1991 року: його спрямованість і наслідки для України.
29. Загострення екологічних проблем в Україні у 70–80 роки. Чорнобильська катастрофа.
30. Міжнародна діяльність суверенної України.
31. Розгортання дипломатичної боротьби України в період російсько-української війни
32. Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння агресору.
33. Незламність українців, героїзм ЗСУ в протистоянні агресору.

РОЗДІЛ 5

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Базова література:

1. Бойко О. Історія України. Київ: Академія, 2002. 656 с.
2. Війна Росії проти України (лютий 2014 – лютий 2024 рр.). Стратегії репрезентації. Монографія / Заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2024. 276 с.
3. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. – К.: «МП Леся», 2017. – 332 с.
4. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Portal, 2021. 408 с.
5. Ісакова Н.П. Історія України (в схемах і таблицях): Навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2005. 204 с.
6. Історія України: Навчальний підручник/ за ред. В. Качкана. Київ: Медицина, 2018. 360 с.
7. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання / за ред. І.Г.Передерій. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 274 с.
8. Історія та культура України: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 480 с
9. Історія України. навчально-методичний посібник для семінарських занять. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2014. 68 с.
10. Історія української культури: курс лекцій. / заг. ред. д-ра іст. наук С.О. Костилюєвої. – Київ.: НТУУ КПІ, 2010. 317с
11. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Бут, М. Бушин, Вовк. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.

12. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.Ю. Павлова. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 343 с.
13. Історія української культури. Частина 1. Становлення та особливості української культури [Текст] : навч. посібник [для студ. усіх спеціальн.] / [О. О. Петутіна, О. В. Голозубов, Г. В. Буряк [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. – Х.: НТУ «ХПІ», 2011.
14. Історія української культури : навч. посіб. для студ усіх спеціальн. : у 2-х ч. – Ч. 2. : Українська культура Нового та Новітнього часів / О. О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Рєбро, О. В. Голозубов, [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. – Харків: НТУ «ХПІ», 2012. Зотов В. М. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів: навч. посіб. Київ. : ЦУЛ, 2009. 264 с.
15. Офіцинський Ю. Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013 – 2017 років). Ужгород: РІК-У, 2018, 312 с.
16. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посіб. Київ.: Кондор, 2010. 360 с.
17. Турченко Ф., Турченко Г. Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2015. – 166 с.

Допоміжна література:

1. Балущок В. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етнімія/ В. Балущок. – Біла Церква, 2008.
2. Баран В. Д., Баран Я. В. Історичні витоки українського народу. Київ: Генеза, 2005. 207 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001043>
3. Богуцький Ю. П. Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю. П. Богуцького. Київ: Знання, 2007. 679 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=2966>
4. Голод 1921-1923 років в Україні: Збірник документів і матеріалів. ІС 1993.
5. Грицак Я. Парадокси незалежності // [«Obozrevatel». 2016. 1 грудня]. URL: <https://www.obozrevatel.com/blogs/43816-paradoksi-nezalezhnosti-ukraini.htm>
6. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 томах / Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. Т. 1. 800 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/966-518-349-4/966-518-349-4.pdf>
7. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАНУ, 2015. 496 с. URL: https://ipien.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/rafalskyi_kultura_192.pdf
8. Корабльова В.М. Покоління в полі культури: множинність репрезентацій. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2009. 180 с.
9. Кириченко Ю. Т. Концепції етногенезу українського народу в історичних інтерпретаціях // Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 107. С. 125–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_107_31
10. Політична історія України: Посіб. для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. І. Танцюри. Київ: Академвидав, 2008. 552 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-167.html>

11. Чубіна Т.Д., Федоренко Я.А. Російська експансія й українська державність: історичні реалії XVII-XXI ст. // Європейські історичні студії. – 2023. – № 25. – С. 111-134.

Інформаційні ресурси:

1. Інститут історії України НАНУ. URL: <http://history.org.ua/uk>
2. Моя Україна. Культура. URL: <http://moyaukraina.io.ua/s108554/kultura>
3. Культура України. Електронна Бібліотека URL: <http://elib.nplu.org/>
4. Культура. Міністерство культури України. Національне газетно-журнальне видавництво. URL: <http://cultua.media/>
5. Український інститут національної пам'яті. URL: www.memory.gov.ua/
6. Український світ. URL: <https://www.facebook.com/UKRSVIT>
7. Енциклопедія українознавства. URL: / <http://diasporiana.org.ua>
8. Навчальні матеріали онлайн. Культурологія. URL: <http://pidruchniki.com/kulturologiya/>
9. Історія української культури. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm/>